DOSSIER_
LITERATUUR

Cover van het allereerste album: "De jacht op een voetbal"

65 jaar Jommeke: van ondeugende kleuter in het parochieblad tot stripfenomeen in China

Jommeke wordt 65 jaar, en vandaag opent in thuisbasis Wilrijk een gratis expo om dat te vieren. Al generaties lang charmeren zijn avonturen jong en oud, en zelfs zijn opmerkelijke kapsel is een begrip geworden. Maar wist u dat we bijna over een “Seppekescoupe” hadden gesproken? En dat een minister ooit moest bemiddelen na een ruzie? Een portret van de eeuwig jonge stripfiguur.

Joris Vergeyle, Mathieu Lonbois

vr 24 jan 17:15

Jommeke is jarig dit jaar, en dat betekent feest in het fictieve Zonnedorp, en bij uitbreiding in heel Vlaanderen. Tot 22 februari liep de gratis expo "**65 jaar Jommeke**" in het Antwerpse Wilrijk, de plek waar zijn geestelijke vader **Jef Nys** hem voor het eerst op papier zette.

Daar stoppen de feestelijkheden niet, want in maart stijgt de **Jommeke-luchtballon** op in Temse en in juni verschijnt album n° 300. Jommeke zal in een eigentijdse uitgave van **"De plastieken walvis"** kinderen aanzetten om plastic te recycleren.

Zo'n nieuw album is nog altijd goed voor een oplage van 50.000 exemplaren, alles samen zijn er naar schatting **65 miljoen** reguliere albums verkocht. Jef Nys had zo'n gigantisch succes nooit verwacht, en toch groeide Jommeke uit van een komisch figuurtje in een christelijk weekblad tot een van de populairste Belgische striphelden ooit. Wat is het geheim van dit succes?

Van gag tot strip

Jommeke is precies 10 jaar en 4 maanden oud in de stripalbums van zijn geestelijke vader Jef Nys, maar dat was niet altijd zo. Op 30 oktober 1955 zag Jommeke het levenslicht als ondeugende kleuter in het katholieke weekblad “**Kerkelijk leven**”. Toen was hij nog niet de brave slimmerik die hij later zou worden.

Zo zag Jommeke eruit tijdens zijn eerste levensjaren:

Wekelijks schreef Nys een gagstrip van één pagina voor het tijdschrift, tot hij ontslagen werd na een ruzie met zijn baas. Tussen 1955 en 1958 verschenen er drie albums die de gags bundelden. Nys én Jommeke maakten in 1958 de overstap naar “**Het volk**”, de krant van de christelijke arbeidersbeweging. Op 1 november verscheen de allereerste bladzijde van Jommeke’s eerste grote avontuur: “**De jacht op een voetbal**”. Dat was niet helemaal een nieuw verhaal, maar een herwerking van een vroeger avontuur van de personages Amedeus en **Seppeke**, de directe voorloper van Jommeke.

De gelijkenis tussen Seppeke en Jommeke is treffend:

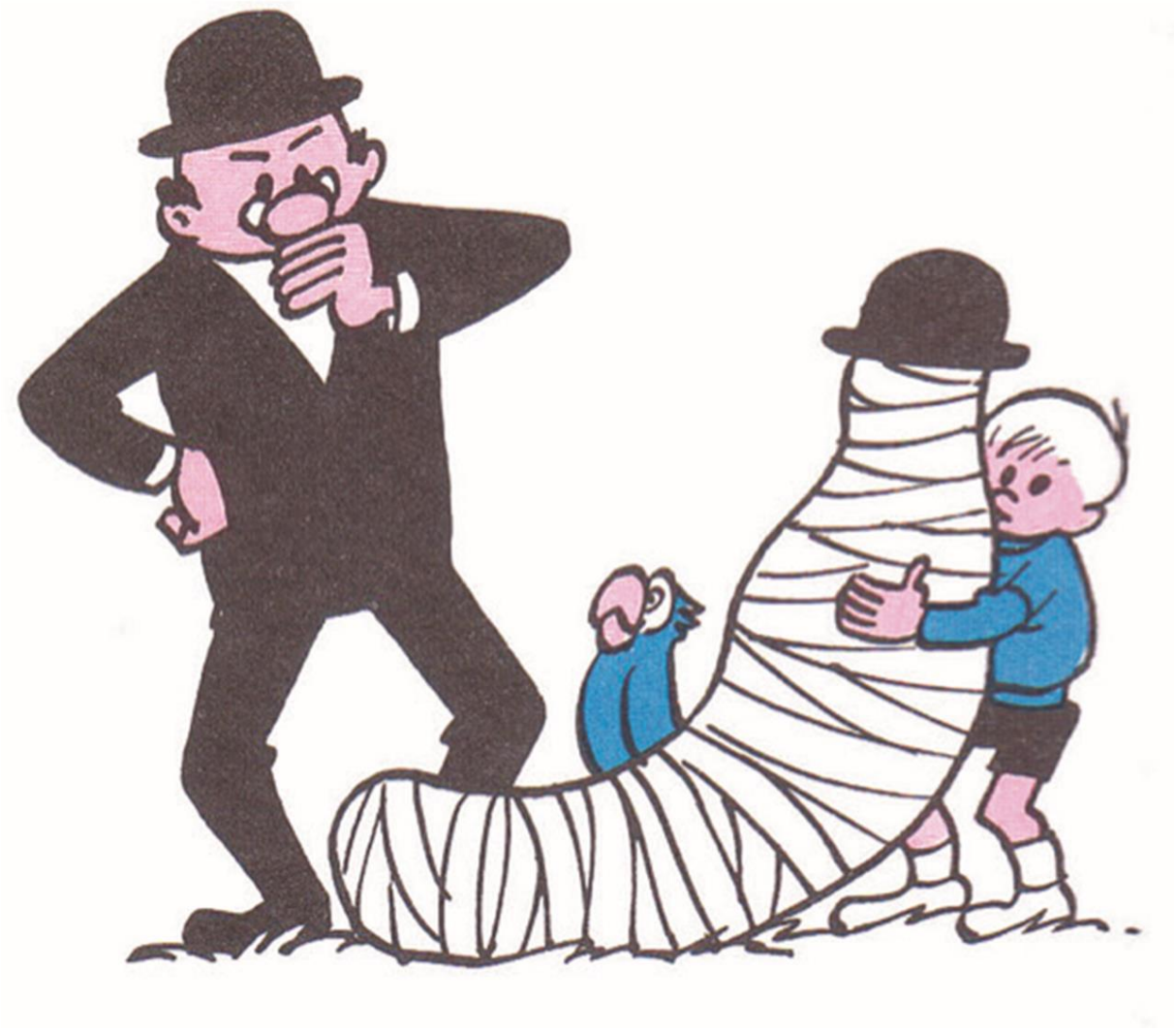

Links detective Amedeus, rechts zijn assistent Seppeke

Die overstap naar “Het volk” verliep niet van een leien dakje: “Kerkelijk leven” eiste het personage op, en “Het volk” durfde geen proces starten tegen het invloedrijke weekblad. Er moest zelfs een minister bemiddelen. Via CVP-boegbeeld **Paul-Willem Segers** kreeg Jef Nys uiteindelijk beslissingsrecht over zijn populaire creatie.

In 1959 publiceerde Nys de eerste albums, met groot succes. Maar Jommeke heeft de band met de krant nooit volledig losgeknipt: elke woensdag informeert de **Jommekeskrant** de jongste krantenlezers van Het Nieuwsblad.

Een Vlaams succesverhaal

"Jommeke" verkocht én verkoopt heel goed. Samen met zijn beste vriend **Filiberke** en de tweeling **Annemieke en Rozemieke** brengt hij generaties Vlaamse kinderen aan het lezen. De brutale uitspraken van papegaai **Flip** en de uitvindingen van de verstrooide professor **Gobelijn** houden doorgewinterde fans al 297 albums in de ban.

Het lijkt wel eeuwig vakantie in de wereld van Jommeke, en met de schatten die hij gevonden heeft zou de Belgische staatsschuld al lang zijn afbetaald.

De verhalen zijn tijdloos, vertelt superfan **Ed Solie** die een **eigen website** over Jommeke onderhoudt: "Jommeke beleeft allemaal avonturen, zoals de wereld rondreizen met een vliegende bol, waar je als zes-tot twaalfjarige alleen maar van kan dromen. De tekenaars brengen al die fantasierijke verhalen perfect over op de leefwereld van kinderen."

Ik koop "Jommekes" voor mijn zoon om het lezen aan te zwengelen

Jeroen Meus

De populaire personages behoren ondertussen tot het collectief geheugen, dat beaamt ook **Jeroen Meus**, die Jommekes koopt om het lezen van zoon Georges aan te zwengelen.

En ook viroloog **Marc Van Ranst** leerde lezen dankzij "De straalvogel" van Jommeke.

Bij de vijf boeken die het leven van viroloog Marc Van Ranst hebben veranderd staat ‘De straalvogel’ van Jommeke op nummer 1.

Jef Nys versus Walt Disney

"**Paradijseiland**" (1962) is het 12e album in de stripreeks en volgens vele fans het beste dat ooit verschenen is. Jef Nys zélf gaat niet akkoord: zijn persoonlijke favoriet is altijd "**Kinderen baas**" (1966) gebleven.

Walt Disney inspireert Jef Nys op nog een andere manier. Nys droomt er al langer van om een **film** te maken, en in 1968 komt die er ook met "**Jommeke en de schat van de zeerover**". Nys is regisseur, cameraman, monteur én de

stem van papegaai Flip, zijn zoon krijgt de hoofdrol als Jommeke. De film is niet bepaald een succes.

Jommeke, Gil, Peter en Jeremy

In de jaren 70 onderneemt uitgeverij "Het volk" pogingen om Jommeke ook in onze buurlanden te verspreiden. De Duitse versie "**Peter und Alexander**", de Franse "**Gil et Jo**" en de Engelse "**Jeremy and Frankie**" kennen een beduidend minder groot succes dan Jommeke in Vlaanderen. "Gezien de door en door Vlaamse context is dat nooit écht de ambitie geweest van Jef Nys of de uitgeverij", vertelt **Jo Nachtergaele** van Ballon Media. Die uitgesproken Vlaamse context verklaart misschien ook waarom het succes in Nederland uitblijft.

De gouden jaren

In de jaren 90 regent het eretekens voor Jef Nys. Hij wordt tweemaal ereburger, zowel in Koksijde als in Durbuy. In 1994 zijn Jommeke en zijn vrienden (voor de eerste keer) de gezichten van de stickeractie van "Het rode kruis". In 1997 verschijnt Jommeke voor het eerst op een postzegel en in datzelfde jaar krijgt de blonde stripfiguur een **standbeeld in Middelkerke**. De Nationale Munt geeft in 1998 zelfs een Jommekesmedaille uit, naar aanleiding van het 200e album ("Stefanie Stekkebeen").

Jef Nys bij de feestelijke inhuldiging van het standbeeld in Middelkerke:

Het succes in eigen land blijft fenomenaal. Met "De komkommerprinses", het 233e album, bereikt de stripreeks in 2003 de kaap van 50 miljoen verkochte exemplaren. Dat maakt van "Jommeke" tot vandaag de **op één na best verkochte stripreeks in België**, enkel "Suske en Wiske" doen het nóg beter, maar zijn ook 10 jaar ouder.

De noeste arbeid levert Jef Nys in 2004 de "**Bronzen Stripvos**" op, uitgereikt door de Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde. In 2005 - op de 50e verjaardag van "Jommeke" - neemt de striptekenaar niet één, maar twee prijzen in ontvangst: "**Het gouden potlood**" én "**De gouden Adhemar**". Die laatste is een heel prestigieuze oeuvreprijs in de stripwereld: die eer viel naast Nys enkel **Marc Sleen**, de tekenaar van **Nero**, te beurt.

Afscheid van geestelijke vader Nys

20 oktober 2009 is een zwarte dag voor de Belgische stripwereld: Jef Nys overlijdt, zo'n 54 jaar na de geestelijke geboorte van Jommeke. Intussen waren er al 245 stripalbums gepubliceerd. En Jommeke mag - anders dan bij Kuifje - voortleven, maar met strikte instructies: hij moet altijd wegblijven van alcohol, seks, geweld of politieke kleur.

Bij zijn dood is Nys al lang niet meer de enige tekenaar van "Jommeke". Vanaf 1972 kreeg hij achter de schermen steun van andere tekenaars en scenaristen. Na 2009 zijn vooral tekenaars **Philippe Delzenne** en **Gerd Van Loock**, al jarenlang trouwe medewerkers, de drijvende krachten achter de stripreeks.

Lang leve Jommeke!

Intussen zijn we zo'n 10 jaar verder, maar pensioenplannen zitten er nog niet in voor Jommeke en zijn vriendjes, want er zijn opnieuw grootse plannen in het buitenland. Wat bij onze buurlanden niet lukte, lijkt wél te werken in het verre China: tijdens de Belgische handelsmissie in 2018 blijkt "Jommeke" daar buitengewoon populair.

"China is een heel toffe arena om mee te experimenteren, voor een avontuurlijk personage zoals Jommeke", vertelt **Jasper Moeyaert** van productiehuis Geronimo. In 2018 kondigde Geronimo aan dat er plannen waren voor een **filmproductie in China**, in nauwe samenwerking met de uitgeverij Ballon Media. Er kwam financiële steun van het Vlaams Audiovisueel Fonds en dat heeft een scenario opgeleverd, met een nieuwe werktitel: "**De vloek van Pyjamaeiland**".

De film moet nu nog ontwikkelings- én productiesteun krijgen. "Als alles goed gaat, zou 2022 een héél mooie datum zijn", vertelt Moeyaert. "Maar er moeten nog heel wat wateren doorzwommen worden. Als het van ons afhangt, komt de film er zeker."

Of de film er nu komt of niet, de verhalen van Jommeke en zijn vriendjes zijn nog niet uitverteld. Jaarlijks verschijnen er vijf nieuwe albums en sinds kort wagen bekende striptekenaars zich ook aan hommage-albums.

Tekenaar **Griffo** beet in 2018 de spits af met "**Jomme, jacht op een voetbal**".

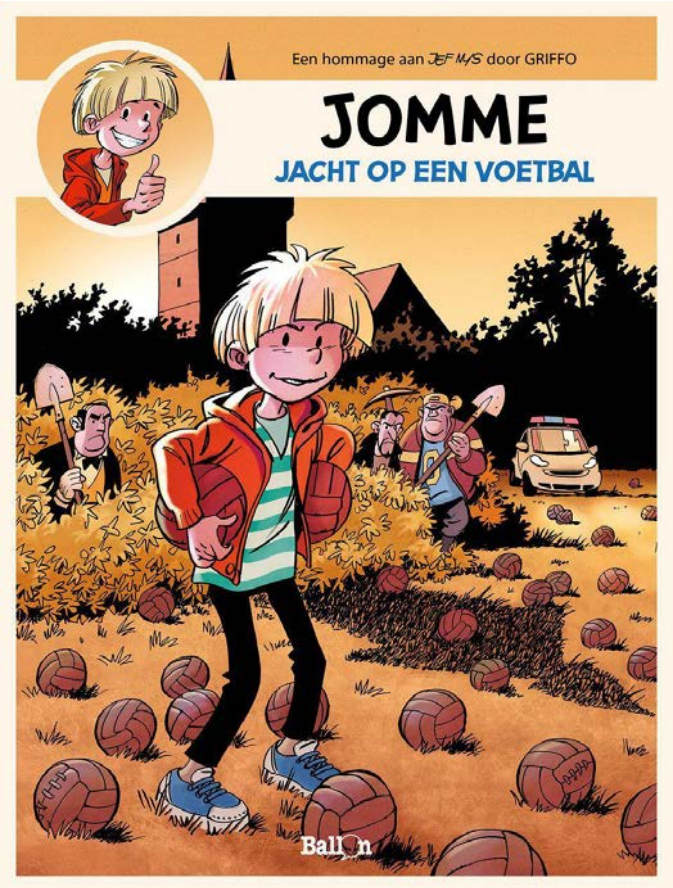

Zo sluipen er toch **eigentijdse elementen** in de "tijdloze" stripreeks. "Jommeke zal niet snel *netflixen* op de nieuwste gsm van Huawei, maar de smartphone duikt wel op - in Jommekesversie", besluit Jo Nachtergaele van Ballon Media. "We durven meer dan vroeger inspelen op actuele thema's. Zo deed Jommeke in "Balletkoorts" vorig jaar nog aan ballet, iets wat allicht ondenkbaar was in de tijd van Jef Nys." En zo houden Jommeke en co dapper stand in een krimpende lezersmarkt.